

„POLSKI KOMUNISTA”

Po wprowadzeniu stanu wojennego kolportowano w Poznaniu wydawnictwa będące świadectwem istnienia pozastatutowych struktur wewnątrz PZPR i przejawem poglądów innych od oficjalnej linii politycznej przyjętej przez kierownictwo tej partii.

Na początku stycznia 1982 r. do niektórych poznańskich zakładów pracy przysyłano pismo podpisane przez Komitet Odnowy im. IX Nadzwyczajnego Zjazdu PZPR, w którym krytykowano przeniknięcie do kierownictwa partii ekstremistów „spod znaku »Grunwaldu« i »Forum Komunistów Katowickich«”, a decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego określano jako nieodpowiedzialną i pochopną. „Znów nikt nas nie pyta o zdanie. Jeszcze raz garstka ludzi, dla których władza i walka o nią jest jedynym, nadrzędnym celem, styanizowała prawie 3-milionową partię” – pisali autorzy listu, wzywając jednocześnie członków PZPR do przywrócenia realizacji idei IX Nadzwyczajnego Zjazdu PZPR.

Inny dokument – list otwarty podpisany przez Forum Gdańskich Działaczy Ruchu Robotniczego – dotarł do Komitetu Zakładowego PZPR w Zakładach Przemysłu Metalowego im. Hipolita Cegielskiego (HCP). Atakowano w nim uchwałę VII Plenum KC PZPR i wzywano do działalności w pozastatutowych strukturach partii.

Najciekawsze są egzemplarze nielegalnego pisma zatytułowanego „Polski Komuni- sta” z podtytułem: Organ Polskiej Partii Komunistycznej. Jako miejsca wydawania podano: Gdańsk–Olsztyn–Poznań–Katowice. W aktach KW PZPR w Poznaniu zachował się nr 1 tego periodyku, datowany na 20 lipca 1983 r. Pismo znaleziono na terenie HCP i przesłano listem nadanym na pocztę w Poznaniu do Poznańskich Zakładów Opon Samochodowych „Stomil”. Na zachowanym egzemplarzu znajdują się dwie odrębne notatki pracownika KW PZPR w Poznaniu o następującej treści: „Tow. Jerzy Roszak. Zawiadomić KC o ukazaniu się »PK« Nr. 1 wraz z syntetycznym opisem – powiadomić Sł[uzbę] Bezpiecz[erstwa] KW MO. 1.08.83” oraz „Uwaga. Mater[iał] trafił do »Stomila« – zrobić rozeznanie poprzez dzielnice, może trafił do innych zakładów”.

Według informacji podanej w czasopiśmie zostało ono rozesełane między innymi do dziewięciu wymienionych z nazwy Komitetów Zakładowych PZPR w dużych zakładach pracy i redakcji pięciu czasopism, w tym włoskiej „L’Unita” i francuskiej „L’Humanité”, a redakcję „Polskiego Komunisty” stanowili byli członkowie KPP, PPR i PSL, żołnierze AL i AK oraz członkowie PZPR.

W czasopiśmie znalazły się trzy artykuły (opublikowane prawdopodobnie pod pseudonimami): Jana Skornego *O co i z czym walczymy*, Adama Cichockiego *Partia a „Solidarność”* i Andrzeja Łukowskiego *Kraj Rad?*. W pierwszym autor zawarł stwierdzenia, które można określić jako deklarację ideową wydawców pisma oraz ocenę partii: „Jesteśmy Polakami. Jesteśmy robotnikami. Jesteśmy członkami robotniczej partii, której nazwa symbolizuje to wszystko, co dla nas drogie [...]. Ta partia to Polska Zjednoczona Partia Robotnicza”. W dalszej części autor stwierdził jednak, że coraz trudniej pogodzić się z myślą, że „ta partia, która miała zapewnić władzę masom pracującym, stała się władzą biurokratyczno-sanacyjną dla samej siebie [...]. Bo nie jest robotniczą partią, która strzela do robotników”. Skorny skrytykował także użycie siły w grudniu 1981 r.

Z kolei w artykule *Partia a „Solidarność”* Adam Cichocki przypomniał, że bunt robotników w sierpniu 1980 r. był skierowany przeciw „wszechwładzy i wielkopaństwu dygnitarzy partyjnych, administracyjnych i związkowych różnego szczebla”, a robotnicy walczyli o swoje autentyczne przedstawicielstwo. Następnie, oceniając „Solidarność”, autor stwierdził, że do tej organizacji wstąpiła większość polskich robotników. Zarzucając związkowi nieprzemysłane działania, podejmowanie pośpiesznych decyzji i rozpoczynanie niepotrzebnych strajków, Cichocki podkreślił, że „ruchowi temu nie można odmówić spontaniczności, entuzjazmu i co najważniejsze, autentycznego poparcia ludzi pracy”. W dalszej części artykułu autor napisał, że jedynym miejscem dialogu między władzą a robotnikami są niezależne i samorządne związki zawodowe, a nie „montowane znów fikcyjne atrapy”. Nawoływał również, by partia nie stawiała sztucznych barier dla oddolnego powstawania związków zawodowych i nie używała jako argumentów czołgów i patek. Na zakończenie postawił pytania, których „chyba dawno nikt nie stawiał” – czy PZPR boi się klasy robotniczej, czy wyciągnęła wnioski z „kolejnej lekcji historii” i jest zdolna do „dalszego kierowania budowaniem ustroju sprawiedliwości społecznej”.

Foto ze zbiorów „Karty”

W artykule *Kraj Rad?* Andrzej Łukowski przypomniał, że ZSRR był dla komunistów wzorem i nadzieją. Temu państwu powierzali oni kierowanie ogólnoswiatową rewolucją, a ich zaufania nie zniszczyło rozwiązanie KPP i mordowanie polskich komunistów. Jednak po 35 latach budowy socjalizmu w Polsce redaktor dostrzegł, że „siła napędowa rewolucji październikowej wyczerpała się, została przewyżczona przez tradycję wielkorusyjskiego hegemonizmu”. ZSRR skompromitował się jako państwo komunistyczne i nie może odgrywać przewodniej roli w ruchu robotniczym, natomiast partia radziecka „nie ma już wewnętrznej siły, stała się partią dorobkiewiczów i oportunistów”. Polscy komuniści powinni domagać się od ZSRR internacjonalizmu, który zapewniłby Polsce niepodległy byt państwowy – przekonywał na zakończenie redaktor „Polskiego Komunisty”.

Jeszcze podczas VII Plenum KC PZPR w lutym 1982 r. zakazano prowadzenia w jej ramach jakiegokolwiek działalności frakcyjnej, a za warunek siły i skuteczności partii uznano jedność ideologiczną, polityczną i organizacyjną. Czy „Polski Komuniści” był zatem nielegalnym pismem jakiejś nieformalnej grupy działającej w ramach PZPR? Nie wiadomo. Nie wiadomo również, jaki był wynik dochodzenia prowadzonego przez organa MO w Poznaniu w sprawie rozpowszechniania tego czasopisma.